

PITANJA I ODGOVORI

O IMENU SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE

Čitatelj I. M. iz Zagreba poslao nam je ovo pitanje:

„28. ožujka o.g. položen je kamen temeljac za novu zgradu ‚Nacionalne i sveučilišne biblioteke‘. Razmišljajući o nazivu te ustanove došao sam do zaključka: ako se radi o nacionalnoj – onda to treba biti *knjižnica*, a ne biblioteka. Možda bi bilo dobro i riječ ‚nacionalna‘ zamijeniti riječju ‚narodna‘. Ako imamo ‚Radničko i narodno sveučilište‘, zašto ne bismo imali i Narodnu i sveučilišnu knjižnicu? Zanimaju me jesu li moja razmišljanja u redu, tj. jesu li u skladu s pravilima hrvatskoga književnog jezika?

S obzirom na to da bi sadašnje službeno ime ove, neprijeporno veoma ugledne ustanove moglo utjecati na prihvaćanje odnosno neprihvaćanje još jedne domaće riječi, mislim da pitanje doista zavređuje poman odgovor.”

Čitatelj u samom pitanju ujedno daje i odgovor, i to dobar pa njemu i ne treba velik komentar, pogotovu što sam o toj problematici u Jeziku pisao već tri puta.

Knjižnica je domaća riječ, a biblioteka strana, grčka, pa već po općem načelu u hrvatskom književnom jeziku da dobra domaća riječ ima prednost pred stranom, prednost treba dati knjižnici, pogotovu što je ona postala standardnom riječi. Tako se i Nacionalna i sveučilišna biblioteka sve do početka šezdesetih godina zvala Sveučilišna knjižnica, a onda je iznenada, bez objašnjenja, promijenila ime. Napisao sam o tome člančić (J, X, str. 96), rekao da je to pogrešan korak, ali uprava sveučilišne knjižnice nije smatrala vrijednim ikakva reagiranja. Šutke Bosna pade.

Budući da riječ biblioteka u imenu sveučilišne knjižnice loše utječe na jezič-

nu kulturu jer se sve više knjižnica počinje zvati bibliotekama, i za Gradsku knjižnicu u Zagrebu počinje se govoriti biblioteka, kad sam u Vjesniku od 31. siječnja 1983. pročitao vijest da je u Pregradi u Hrvatskom zagorju otvorena biblioteka i čitao-nica, napisao sam u Jeziku u lipnju iste godine blagu rugalicu, ali sveučilišnu *biblioteku* nisam spomenuo pa se uprava nije ni osjetila pogodnom iako i tu ima njezina lošeg utjecaja.

Taj loš utjecaj za jezičnu kulturu osjećaju i drugi pa se Inoslav Bešker u jednom člančiću u Vjesniku (3. 3. 1984.) povodom oglasa sveučilišne knjižnice porugljivo osvrnuo na njezin naziv i njezino nazivlje u oglasu već samim naslovom, *Strano je otmjenije*, i samim tekstom, gdje je, među ostalim, napisao i ovo: „Strana je riječ otmjenija od naše – to je kolonijalna logika koju ne samo prihvaćamo nego i podupiremo.” Zaključuje: „Sada mi je jasno zašto imamo narodne knjižnice, ali nacionalnu biblioteku...”

Sedam dana poslije (10. 3.) Katalin Grgurević podupire mišljenje I. Beškera i postavlja izravno pitanje:

„Zbog toga upućujem Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu poziv da na stranicama ovog lista odgovori na dva pitanja:

1. Zašto se ta ustanova ne može zvati, ‚Narodna i sveučilišna knjižnica‘ u Zagrebu?; i

2. Zašto u našoj knjižničarskoj struci moraju, uz knjižničare, postojati i ‚bibliotekari‘?”

U povodu toga 7. travnja iste godine u Vjesniku se javlja A. R. iz Gospića i kaže da bi se ta ustanova trebala jednostavno zvati Sveučilišna knjižnica.

Uprava sveučilišne knjižnice opet nije osjetila potrebu da se na to osvrne.

Beškerove misli prenio sam u Jezik (prosincac 1985.), ali opet ništa. Znam da uprava sada ima važnijih poslova, ali ipak kao kulturna ustanova ne bi smjela zanemarivati jezičnu kulturu. Sad se o njoj sve više piše i njezin naziv sve više širi jednu nepotrebnu tuđicu i sve više zatire dobru domaću riječ. Upravo su tiskani propagandni plakati, osam motiva s tekстом *Svoju Nacionalnu i sveučilišnu biblioteku gradimo zajednički*. Valja misliti kako će snažno taj plakat djelovati na jezičnu svijest i da će trebati mnogo napora da se biblioteka stavi na pravo mjesto u sustavu hrvatskoga književnog jezika.

Ali tu nije kraj priči o imenu sveučilišne knjižnice. Priča se da se razmišlja o njezinu novom imenu u skladu s novom namjenom i da bi njezino novo ime trebalo biti Bibliotečno-informacijski centar, skraćeno BIC. Mislim da to nije lijepo, najblaže rečeno, već zato što su u imenu sve tri riječi tuđice pa se može postaviti opravdano pitanje ne bi li se mogle zamijeniti domaćima, ako ne sve, a ono bar koja od njih. Kad bi se taj naziv izrekao domaćim riječima, glasilo bi: Knjižnično-obavijesno središte, kraticom KOS, i mnogi bi rekli da ni to nije lijepo ili bar adekvatno. I nije. A nije jer *informacijski* jest *obavijesni*, ali se ovdje pod informacija ne misli na obavijest, nego na struku koja se bavi obavijestima, a ona se naziva *informatika* i pridjev je od nje *informatički*. Ni *centar* tu ne znači *središte*, nego *ustanova*, *zavod* (knjižnica s proširenom djelatnosti). Knjižničko-informatički zavod, kratica KIZ, već bi bilo bolje. No time ne dajem

rješenje već samo upozoravam da taj problem ne valja rješavati naprečac, nego treba dobro razmisliti o svakoj pojedinosti ako naziv Narodna i sveučilišna knjižnica više nikako ne zadovoljava. Valja pri tome znati da ime ili naziv ne mora obuhvatiti točno sve područje djelatnosti neke ustanove, često i ne može. Sveučilišna knjižnica nije ni dosad skupljala i čuvala samo knjige pa nikom nije zbog toga palo na pamet da joj mijenja ime. A ako se već mora, tada nije dobro da se mijenja na gore, i to šutke.

Kad je ovaj članak već bio napisan, došla je nevjerojatna, ali ozbiljna vijest da se „... u Brinju otvara i Bibliotečno-informacijski centar „Luka Perković””. (Vjesnik, 4. lipnja o. g.). Kad je taj centar otvoren, vijest je stilizirana ovako: *Otvoren bibliotečno-informacijski centar* glasilo je naslov, a u tekstu: „... u obližnjem Brinju otkrivena je spomen-ploča i otvoren bibliotečno-informacijski centar, koji nosi ime Luke Perkovića i prvi je takve vrste u Lici i samo jedan od četiri takva u SR Hrvatskoj.” (Vjesnik, 26. lipnja.) Malim se slovom kazuje da je samo riječ o vrsti ustanove, a ne kako se ona i zove. Ružno bi bilo da se obične knjižnice zovu BICEvi (BIČEVI, BICOVI, BIČOVI) jer teško je vjerovati da veliki stručni aparat stiže i u mala mjesta. Što se tako ipak piše, ni to nije bez krivnje NSB jer je na TV Zagreb rečeno 25. lipnja da se takve ustanove osnivaju pod njezinim okriljem. Opet dakle dolazimo na isto izvorište pa valja opet pripomenuti: pri širenju znanosti i kulture treba biti mjesta i za jezičnu kulturu.

Stjepan Babić